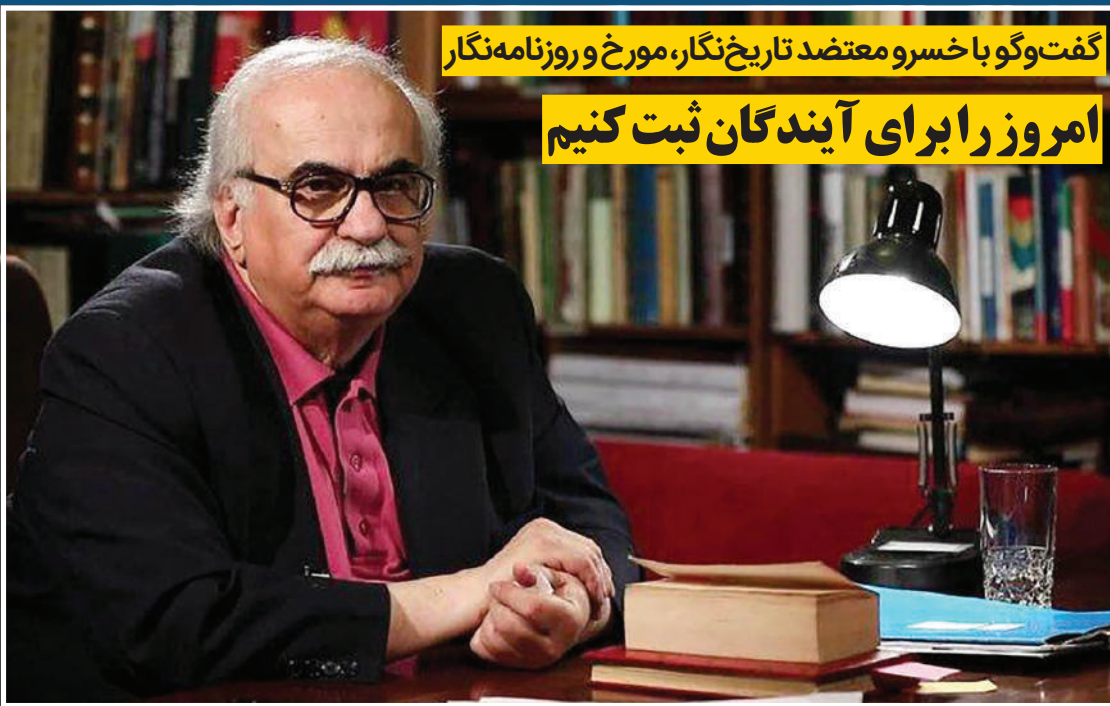

گفت‌وگو با خسرو معتضد تاریخ‌نگار، مورخ و روزنامه‌نگار

امروز را برای آیندگان ثبت کنیم

صاحب امتیاز: موسسه فرهنگی هنری وصف صبا
مدیر مسئول و سردبیر: محمدرضا شفیعی
دبیر تحریریه: امیر افشار فتوحی

www.rooznamehsaba.com
rooznamehsaba

تهران - خیابان آیت الله مدنی - کوچه خجسته منش - پلاک ۵
تلفن: ۶-۷۷۵۸۲۴۲۲ فکس: ۷۷۵۴۸۲۴۵
چاپ: موسسه فرهنگی مطبوعاتی ایران
توزیع: نشر گستر امروز

از عکس عکاسان هم استفاده کنند.

معتضد با اشاره به اینکه ایران نسبت به گذشته بسیار تغییر کرده است، بیان کرد: در حال حاضر نیز می‌توان فیلم‌هایی درباره تحولات تهران ساخت، تغییرات بسیاری پس از انقلاب در ایران اتفاق افتاده است که متأسفانه دولت هیچ اقدامی برای ثبت آن‌ها نمی‌کند. مثلاً چند وقت پیش با ماشین به سمت اصفهان می‌رفتیم که از کاشان رد شدیم، این شهر آنقدر تغییر کرده بود که اصلاً باورم نمی‌شد کاشان باشد اما هیچ تصویری از تغییرات آن در دست نیست. مادر این زمینه به هنرمند نیاز داریم. شهرهایی مثل دبی را ما رویایی تصور می‌کنیم در صورتی که تنها تصویرهای خوب آن را می‌بینیم و این نشان از تبلیغات خوب مدیا در میان آن‌ها دارد.

نویسنده «۶۱ سال شاه» عنوان کرد: در میان مستندسازان و برنامه‌سازان به افراد نکته‌سنج، فهیم و کسانی که حقیقت را نشان می‌دهند، نیاز مندیم، وقتی به فیلم‌های گذشته ایران نگاه و با امروز مقایسه می‌کنیم، بسیار لذت‌بخش است، لزوم تهیه فیلم مستند از تاریخ معاصر برای همین نکته است که آیندگان گذشته را مشاهده کنند و تغییرات را در یابند. در این میان به یک مستندساز نیاز نداریم بلکه گروهی از مستندسازان را می‌طلبیم تا مردم را با کشورشان آشنا کنند.

این برنامه‌ساز تلویزیونی در پایان تصریح کرد: در میدان سپاه عمارتی وجود دارد به نام عمارت کلاه فرنگی که بسیار زیباست و به دستور ناصرالدین شاه برای زنان حرمسرا ساخته شده و این روزها این قصر به ویرانه‌ای تبدیل شده است، اگر دوربین‌هایی برای ثبت وجود داشت و می‌توانست این عمارت را به مردم نشان دهد و آن را همچون کشور ترکیه که از هر بنای تاریخی استفاده و به موزه تبدیل کند، می‌توانستیم خیلی بهتر از این میراث فرهنگی مان استفاده و گردشگران را جذب کنیم اما متأسفانه دستی برای کمک وجود ندارد. همچنین باید اشاره کرد که خانه سابق حبیب‌الله ثابت موسس تلویزیون خصوصی ایران در سال ۱۳۳۷، قرار بود تبدیل به برج و آسمان خراش شود اما من و همکارانم با نوشتن مقالات متعدد عجلتاً این بنای تاریخی را که سازنده و صاحب آن هر که باشد، نجات دادیم، امیدوارم شهرداری و میراث فرهنگی هم‌تیمی کنند و در این بنای قدیمی ۶۰ ساله موزه بزرگی برای تاریخ شهر تهران احداث کنند. اصباحی

حوادث پیش از انقلاب و دوران انقلاب ایران و جنگ ایران و عراق شد، مثلاً از خانم‌هایی که از ترن پیاده می‌شوند و چادر به سر داشتند، فیلمبرداری می‌کردند که در حال حاضر نیز در برنامه‌های تلویزیونی دیده می‌شود یا فیلم «گراس» که درباره کوچ طایفه بختیاری هاست و توسط آمریکایی‌ها تهیه شده است و یکی از اولین فیلم‌های قوم‌نگاری محسوب می‌شود، این فیلم به تازگی‌ها نیز رنگی شده است. نمایش اینگونه آثار در تلویزیون بسیار پر اهمیت است و می‌تواند مردم را با آن زمانه آشنا کند. این تاریخ‌نگار تاکید کرد: متأسفانه بسیاری از آثاری که از صداوسیما پخش می‌شوند، بدون تحقیق تولید شده‌اند مثلاً روس‌ها فیلمی ۱۵ دقیقه‌ای درباره ایران در زمان رضاشاه ساخته‌اند که در تهران سال ۱۳۱۲ فیلمبرداری شده؛ کلاه مردم پهلوی است، میدان توپخانه، میوه‌فروشی‌ها، سینماها، قهوه‌خانه و راه آهن شاه‌عبدالظیم را نشان می‌دهد و به طور کلی می‌توان اطلاعات بسیاری از طریق آن از تهران دریافت. مستندسازان یا کارگردان‌های سریال‌ها و فیلم‌های تاریخی می‌توانند از اینگونه آثار به عنوان منبع استفاده کنند. این روزها سریالی از تلویزیون پخش می‌شود که زن‌ها همه شبیه به زمان حال هستند، لباس‌ها نیز اصلاً به آن دوران مربوط نیستند، متأسفانه کارگردان می‌خواهد همه کارها را خودش انجام دهد و حتی از لباس شناس هم استفاده نمی‌کند.

مجری «پلی به گذشته» گفت: فیلم‌ها و سریال‌های تاریخی نیازمند متخصص هستند تا واقعی‌تر به نظر برسند و اطلاعات درستی به مخاطب منتقل کنند، حتی می‌توان از آثار مینیاتوری زمان گذشته نیز استفاده کرد و اطلاعات زیادی را از نوع پوشش افراد در دوران گذشته به دست آورد. مثلاً از آثار حسین بهزاد یا علیرضا عباسی استفاده کنند یا حتی به نقاشی‌هایی که در اصفهان موجود است، توجهی داشته باشند، متأسفانه فیلمسازان بدون تحقیق و بدون حوصله می‌خواهند تاریخ را به دیگران عرضه کنند، تاریخی که در تمام آثار باستانی ما موجود است و با نگاه به اطرافمان می‌توانیم به آن‌ها دست یابیم.

او تصریح کرد: در حال حاضر نیز فیلم‌های بسیاری در فضای مجازی وجود دارد که از زمان‌های گذشته ایران است؛ پیش‌تر عکاسان خارجی مانند آنتونی سوگین نیز در ایران فعالیت می‌کردند و کم‌کم جای خود را به فیلمسازان دادند پس می‌توان گفت مستندسازان حتی می‌توانند

ساخت مستندهایی که به تاریخ معاصر از همه منظرهایی همچون فرهنگی، اجتماعی، اقتصادی، سیاسی و... می‌پردازند، بسیار اهمیت دارد؛ این مستندها در حافظه تاریخ می‌مانند و همانطور که ما با دیدن آثار گذشته این حوزه متوجه تغییرات گذشته تا کنون می‌شویم، آیندگان نیز از آن‌ها استفاده می‌کنند.

در این باره با خسرو معتضد تاریخ‌نگار، مورخ و روزنامه‌نگار که بسیاری از ما او را به‌عنوان مجری «پلی به گذشته»، «تاریخ تماشایی» یا «معمای تاریخی» می‌شناسیم به گفت‌وگو نشستیم. او درباره اهمیت ساخت مستندهای تاریخی گفت: حدود سال ۱۳۵۰ وقتی که وارد تلویزیون شدم، برنامه‌های تاریخی به‌صورت تکراری و خشک روی آنتن می‌رفت؛ یک نفر به‌عنوان مجری جلوی دوربین می‌نشست و درباره تاریخ حرف می‌زد. در آن زمان پیشنهاد دادم که برای روایت تاریخ باید از تصویر و فیلم مستند استفاده شود که در ابتدا مورد توجه قرار نگرفت اما رفته، رفته پذیرفته شد.

او ادامه داد: متوجه شدم که در لندن ۵۰۰ هزار حلقه فیلم درباره ایران و خاورمیانه وجود دارد، برای جمع‌آوری این فیلم‌های مستند به لندن رفتم، در آنجا نیز فهمیدم که فیلم‌های مستندی در آلمان، افا و کرونا وجود دارد که درباره تاریخ ایران است، پس به آنجا رفتم و با قرار دادن دوران مظفرالدین شاه به‌عنوان مبدأ، ۴۰۰ فیلم مستند خریداری شد، بعد دوباره به لندن برگشتم و حدود ۳۰۰ فیلم هم در آنجا خریداری کردم. هر چه که انتخاب می‌کردم مستقیم از سوی دولت ایران خریداری می‌شد و پول آن را پرداخت می‌کردند. نکته جالب اینکه انگلیسی‌ها ایران را با عراق اشتباه می‌گرفتند و نمی‌دانستند این فیلم‌ها درباره چه کشوری است. به هر حال تعدادی فیلم خریداری شد اما با وقوع انقلاب نتوانستیم از همه آن‌ها استفاده کنیم و از ۱۵۰ فیلمی که قرار بود بسازیم، تنها ۲ یا سه فیلم به تولید رسید و از همه آن‌ها پس از انقلاب در برنامه‌های تلویزیونی شبکه آموزش به نام «روزگاری ایران» و «پلی به گذشته» در شبکه دو استفاده کردیم.

معتضد خاطر نشان کرد: سابقه ساخت فیلم مستند درباره ایران از آغاز قرن بیستم بوده است؛ اساتید این کار هم خارجی‌هایی بودند که بیشتر در اواخر دوران قاجار و سپس اوایل پهلوی به ایران می‌آمدند که باعث جمع‌آوری اسناد تاریخی و آرشیوی از جنگ دوم جهانی،

